

ROKONSÁG TÉLI ÁGON

(GOMBROWICZ-SZEMINÁRIUM)

Regény, III.

BRASNYÓ ISTVÁN

Szép fehér csukákban jött Fölfelé a Táblás Ház földszintjéről e Gondolat egyedüli Hordozója, mint valami Bonviván, Föl Magas Állásába, Eszmei (már emlegetett) Magaslesére, Ideológiák fölmagasztosult fegyvervivője, helyesebben Bacilusgazdája, üres szentségtartója, mit tudom én, micsodája, de azért Járatja táskás szemeit, Lövelli pillantásának Nyilait, mintha a Végzetem közeledne felém, nyilall át rajtam Bésszarion Figyelmeztetése; most Sántulok meg Fölindultságomban, Hatalmasodik el rajtam a nehézkedés, de ugyanakkor föltámad bennem a Hetykeség is, a Kevélység és a Merészség, s hosszasan tartó Méregetés után azért odasercintem a fehér, hegyes Csukái elé:

– Jó napot, Vezérigazgató Elvtárs! – és örömmel Tölt el, hogy olybá veszi, mintha csakugyan Odasercintenék a Jelenléte elé, kapkodja a fejét Jobbra-Balra, mint akiben irányt tévesztett az Ideológia – hát ez Nagyszerű volt! A világ kommunista közvéleménye előtt ezzel, hogy fölhívtam magamra a figyelmet, megtettem az előkészületeket Halálos Ítéletem aláírkantására. Láttam is a képén: Hogy majd Ó! Ó majd Hamarosan!

Hogy ezt nem kellett volna? Mit nem kellett volna? Miért is Halogattam volna a dolgot? Amit ma megtehetsz, a világért se halaszd holnapra! Csak a gyáva Fickók szokása a Késlekedés.

A Környezet meg csak Téblából, egyik lábáról a másikra nehezkedik, Összenéznek jelentőségteljesen, úgyhogy eléggé unalmas lehet itt, az meg Benn ül a Teremnyi nagy szobában, és a Hülye is tudja róla, hogy Semmit sem Csinál, nem is Tudna, nem is Képes arra, hogy Valamit (Akármit) is csináljon. Egyszerűen mindenki úgy Tesz, mintha valami Fontos vagy Lényeges Esemény közelébe, sőt a Közepébe keveredett volna a jó szerencséje Folytán, ahogyan Kóroly is került a csontafejéri

vadászatéba, mondjuk, pedig nem is került, hanem csupán a saját szemével láthatta a Nullpontot, amit itt is Látnia adatott volna, ha épp netán a Helyszínen tartózkodik.

A Környezet pedig Összeség, Megrándul, mintha moraj futna át rajta, szóval, Fölmorajlanak, csupán a hangjuk nem hallani, és egyszerre Mind kávét kérnek, meg vizet kérnek, és cigarettával Kínálgatják egymást: mily Udvariasak! mily Fennköltek! – nem igaz, hogy nem szeretnének ennek Fejében valami kis Előnyt kicsikarni maguknak, persze, egymással Szemben – egyszóval nem tiszta dolog ez, mindegyikük Sántikál valamiben, legfőképpen Rosszban, mialatt még Dorombol is hozzá, és Kelteti magát, bókol, bájolog, éldeleg, Csillogtatja a szemét, és tágítja a Pupilláját, a Szembogaruk akár a macskáé, a Narválé, Gaviálé, a Nők szánt szándékkal baszatlannak tettetik magukat. Ennyi lehet erről mindössze a későbbre átmentett Mondanivaló.

Egyik egymillió dinárt szeretne sürgősen Elkölteni, de nem tudja, mire. A másik meg éppenséggel kölcsön akarna kérni valakitől valamennyit. Vannak, akik egymás cipőjét próbálják föl, kész csoda, hogy nem egymás zsebkendőjévé fújkálják az orrukat. Trarará! – trombitálna a fuvat. Ejha!

Ebből kellene valamely értelmes következtetést levonni, elsősorban politikai Árnyalatút, megmutatni Nekik – de mi a fenét? Látták ők maguktól is azt az alaposan megkezdett konyakosüveget, ha az ember megpróbál vele elsuhanni a Közelükben, mire összesúgnak, jelentőségteljesen Összenéznek, nyugodtan olybá lehet tekinteni, hogy már Közhírré is tették: Azok isznak! De Isznak ám!

Alig lehet kordában tartani az Elképzélést, hogy itt Hamarjában értekezletet kell kerekíteni, sikeríteni, mert annyi Mindent meg kellene hányni-vetni, mint afféle Állami Szerelmeseknek, itt Eszközök Sorsáról kell döntenet, vállalván Kollektív Felelősséget mindazért, ami történik, vagyis tovább kell tevékenykedni áradozva és ömlengve a Stratégián, amely máris a Majdani Kibúvót biztosíthatja mindenfajta Felelőség alól, Kollektív módon, mindenki számára: ezek mintha Szakadatlanul menekülőre állnának, egyfolytában égne a talaj a Talpuk alatt, mindegyre csak a Gondolati Vakondjáratot keresik, áskálódnak és turkálnak, hogy talán majd ezen keresztül, errefelé nyilvánvalóan biztosít egerutat a Kollektív Felelőség, miután majd egy napon sikerül megállapítani a Mértékét.

Minden egyes alkalommal történik erről Határozathozatal, gyászos hanghordozással, mintha épp a Pusztulásnak néznének elébe, csakhogy minek felelősséget vállalni a Pusztulásért, amikor abban már meg kell mutatkoznia Isten Ujjának, ha Isten netán Érdekelt lenne az effajta

Ügyvitelben, mivel az egész annak Biztos tudatában jött létre, hogy egyáltalán nem érdekelt benne.

Úgyhogy most egyszerre Átsuhanva Isten árnyékán azzal a már alaposan meghúzott Palackkal, fölzavarva a Kollektív Felelősség sima víztükrét, minden harag és indulat egyszeriben a Palack ellen irányul, és formai Jelleget ölt: eszerint pedig itt Rendnek Kellene lennie, valamit tenni kell a Rend érvényre juttatása Céljából is, Érvelnek a Rend elszánt, sőt elkötelezett Hívei, kommunista Öntudat, miegymás, Szocialista hazafiság stb.

Ó, a pár hófehér csuka Társaságában elföltött délelőtt! Hófehérségük visszfényétől Beragyogott délután! És ezalatt a sok Épkézláb Ötle! Nem árt azonban hordozóik Kiszámíthatósága mellett a Beszámíthatóságukat is fontolóra venni . . . Elvakultságuk Fokát! Törtetésük Mikéntjét! És olybá tűnik, hogy eközben sohasem lesz este. Ám dehogyan lázonganának a kommunista párt korgó gyomru stréberei! Hiszen épp most van Összpontosulófélben a kezük között a Hatalom.

Ez azonban, persze, Merő Ábránd. Épp miattuk kunkorodott az Iménti kirívó mondat a Ki- és Beszámíthatóság évadnyitó vetülete felé. Van ugyanis, akik sajtóosan Egyéni szemszögből értelmezik a költői harsantást, mely szerint majd másképpen lesz Holnap. Holnap bizonyára már Sehogyan sem lesz. E a Bökkenő. A bibi.

Addig azonban megjátssza az Ártatlant a sok szende Rohadéjja – nem tudok Hirtelenében más mondani Rájuk, bár még így sincs ebben semmi Személyes, mivel az igazság csak a legritkábbik esetekben lehet Egyszemélyes, miként egy ügyviteli Szerv. Az igazságnak ugyanis nem Szokása összevissza Handabandázni, és még ez a Szerencse. Jó órában legyen mondva!

Amott meg még mindig nem Hágott a társaság a Palack nyakára – ördög tudja, meddig képes Kihúzni egy ilyen Palack tartalma, van, amelyik épp nem Tart ki sokáig, viszont Van, amelyik rémségesen sokáig is eltart, Alig-alig Fogyatozik, mintha dugig lenne Démonokkal, s bizony, képesek is megszállni a Lelket. Kóroly ilyenkor például egyáltalán nem, Bésszarion viszont épp Ellenkezőleg, igencsak hevesen forgatja a szemét meg Csavargatja a nyakát kisasszonykák Társasága irányába, valószínű született Szoknyapecérré alakul át, de a Kisasszonykákat sem kell féltetni, Idillkó meg CsinCsilla meg egyéb Nevezetekkel: erőnek erejével Kontaktálni akarnak, és szinte Bésszarion nyakába Szakadnak, az meg, a Hülyéje, Türi, élvezi a Helyzetet, miközben Kóroly lesunyja a fejét, mintha épp Öklelni készülne. Ez ebből az Összes tanulság, avagy abból fölösleges tanulságot Gyártani, ahogyan azok elkezdenek Vihogni meg Visongatni, azt ugyan nem tudni, hogy így is Érzik-e, mindenesetre így

Mutatják, amúgy meg a csoda tudja, miféle Érzelmeken eveznek, valami Szándékuk kétségtelenül van is vele, bármennyire is Öncélú legyen az.

Kórolyal csak Ámulunk e nagy Magakelletésen, bámuljuk, ez eddig még Szokatlan volt errefelé, még a Táblás Ház sem igen Találtatik erre fölkészültnek, Hi-hi-hi meg Hu-hu-hu – Ezek alighanem szaporodni szeretnének, és azt is szaporán.

Amott még tart az Értekezlet, Itt meg már, bizony, a Tetőfokára hág a Szenvedély, de a Palack is még távol attól, hogy Kiürülne, úgy tűnik, Segítséget kéne valahonnan hívni, mert már a Kisasszonykák sem igen Bírnak magukkal.

– Kéne nekik valami Gránátfaszú, szétrobbantani őket – vélekedik az Ügyben Kóroly.

– Úgy – mondom pironkodva –, Úgy valahogy. De én azért nem keresek Senkit. Biztosan találnak majd magukhoz valót.

– Ajaj, Fussunk ezektől, Gyorsabban igyunk! – nyükkált a Palack nyaka után.

– Nem lehet, tele van Démonnal, azok pedig Értének ahhoz, hogy Rávegyenek váratlan dolgokra, ami rendesen ki sem Tellne egy átlagos Italozótól.

– Igaz, ami Igaz: Van benne valami – és nem Nyükkált többé a Palack nyakáért.

Bésszarion meg hátraszegte a nyakát, és folyamatosan olyan hangot hallatott, mint amikor a Gólya Kelepel, vagy Váratlanul a foga kezdett el Vacogni, és ennek tartós Látványától az én Fogam is vacogni kezdett, nem is Birtam valami sokáig, otthagytam őket: Biztosan a mérhetetlen fagyosság földézésétől volt, pedig az Eszmei Hordozó, a Hatalmi Bacilusgazda az imént még feketén csillogó lakkbőrrel borított orrú és sarkú hófehér Csukákban érkezett, Emelgette szabályosan a lábát, mint Volt miniszterhez illik: csak hogy Lesznek itt a Miniszterek! Egyszerre csak itt áll előttünk egy Volt Miniszter, egy leendő parlamenti Képviselő – sohasem hittem volna, hogy Ily Magas társaság méltat majd Figyelmére, Foglalkozván a dolgommal meg Ivócimboráiméval, szemmel tartva cudar Megnyilvánulásaimat, jeles megjegyzéseimet és észrevételeimet Fontolgatva, hogy Alkalmadtán, majd ha elérkezik az ideje, Példát statuáljanak rajtam meg a többi velem Egyivásún, a Kollektív Felelősség eszméje szerint járva el, vagy igyekeztvén az ernyője alá bújni; ezek, egy szóval, úgy tűnik, huzamosabb, jelentősebb terjedelmű időszakra rendezkedtek itt be, fölkészülve mindenfajta, akár pusztán elméletileg is számba vehető Ostromra, hogy ők majd Állni fogják a Sarat!

Ezzel szemben állt kezdettől fogva az az általam bárgyú módon képviselt és Gyakorta kiteragetett Elmélet, mely szerint szerte fognak futni, már a legelső Baljós Jelre, akár a csontafejéri Nyuszik a már fölvezolt, bár semmire sem jutó Vadászat hajnalán, s mily büszkén fogják utóbb

hetedhét országban viselni a Nyúlcipőt! Áldozat mivoltuk! – Istenem, ezek ebbe fognak Belegebedni! Hogy mindent milyen jól csináltak és Hajtottak Végre, s végül nem is a tulajdon áldozataik Martalékai lettek! . . . Azok inkább egész idő alatt oda sem bagóztak – részben ezt a következtést lehet majd utólag Levonni, hihetetlenül előreszaladva, mintegy Melegedni, a Fagyos regényidőből. Pedig mily tetemes volt még ekkor a nagy szocialista Zsákmány! Biztató kilátások! Csodára meg lehetett játszani az Értelmiségit. Az utcákon olykor Értelmiségiek jártak egymásba Karolva, pedig nyilvánvalóan Jobban teszik, ha egyenként Osonnak a falak tövében. Ez volna ugyanis az Égalj hagyományos Értelmiségi magatartása. És a Magatartás ellen nem lehet hagyományosan Pisálni, ennyi Esze kinek-kinek lehetett volna közülük, mielőtt Belesápadnak az Em-lített fehér csukák bámulásába.

De, ugye, én nem Vártam meg az Emlegetett értekezlet végét, Nyugtalanított elsősorban a démonikus palack sehogyan sem fogyó tartalma, továbbá Bésszarion kelepelő hangoskodása vagy vacogása, és nem kevésbé a jelen levő Kisasszonykák sipákolása, Sikkantgatásai: számomra merőben más volt a helyzet, hiába is éreztem volna jól magam ily nagy csapaton belül, ha tudatára ébredtem, hogy lassanként mégis Kivet magából, másféle haladási Iránya van, ők az Értekezlet külső pályáján maradnak, én meg viszont Megrögzött polgári pályára szeretnék Lépni, s olykor el-elhatalmasodott rajtam a Sajnálkozás afelett, hogy semmihez sem értek; nem igazán, hanem Sehogyan Sem. És nekem ebből a Kevésből kell összehoznom valamit, hogy tisztában vagyok ezzel.

Ők boldogok lehetnek: úgy hitték, még a Szelét sem Érzik meg. Elsősorban az Értekezletre gondolok, amely mintha végetérhetetlenül vagy meg-megismétlődve, Akadozva és ismét Neki-nekilendülve tartott volna, éjszakák mosódtak el vagy mosódtak bele az Öntudatba, amíg csak derengeni nem kezdett valami, elsősorban az Önigazgatású szocializmussal kapcsolatosan, amelynek alapját elsősorban az Osztályellen-ségre, a Technokratákra, a bürokratákra, a Liberálisokra, az anarcholiberalistákra uszított, jórészt képesítés nélküli kisemberek tömegei jelentették, akik a fenti fogalmak értelmével sem voltak tisztában, de Tito nevével keltek és feküdtek, Titót éltették és Titóról Dallottak, ha az elsuhanó elnöki kocsisor üdvözlésére az országút mellé kivezényelték őket, fültépően Visítottak, Üvöltöttek és Vonítottak – ez a beszűkülésig manipulált tömeg volt a Biztosítéka annak, hogy „Tito után is Tito”, talán egy újabbik, aki majd jön, és az ország minden tizedik fölnőtt lakosa betódult a kommunista pártba, és Jó volt minden, és mindenki Jól Élt, és végül már senkinek sem hiányzott Semmi Sem, Szabadság –

Egyenlőség – Testvériség meg Testvériség–Egység – és Hol akadt volna Valaki, aki azt merete volna Állítani, hogy ez Mindennek a Vége? Maga az Elnökhelyettes biztatta arra az Öntudatos tömeget, hogy az ilyenekkel fizikailag számoljon le, rendőrbírótság csukja le őket: kultusza lett a Tompaságnak és az ideológiai Irányítottságnak, fiatal Írók és Költők magasztalták az idiotizmust, Állást foglaltak, angazsálódtak és elmélyülten szorgolták a Haladó Szellemiség bölcseleti szövegeit. Ennek az Egészséges Magnak alig akadt Beteg része, amely kívül rekedt a Csodálatot és Elismerésüket ontók hatósugarán, akikkel szemben ezek a föltétlen Hódolók oly Mértékben kételkedők voltak, hogy még Lelkesedni sem hagyták őket, tartva disszonáns Hangvételüktől; tulajdonképpen még az is megvolt, hogy ki Lehet az, aki Zavartalanul Lelkesedhet, és kinek kell azt vállalnia, hogy még a Lelkesedésével sem hívhatja föl magára a Figyelmet, nehogy ezzel Botrányt okozzon, mert ha egyszer netán Szóhoz Jutott, akkortól már azt Szólhat, amit Kedve Tartja, s ezzel bizony rossz Fényt vethet az Élcsapatra, az Avantgárdra, ahogyan naponta szokásuk volt Becézni magukat: a munkásosztály Avantgárdja. A százesztendős Munkásmozgalom, íme, végül is Avantgárdná nőtte ki magát! Ez volt aztán az Igazi Átverés: 1848-tól, a Kommunista kiáltványtól eddig az Avantgárdig!

Annyi azért Világos lett: a Szegények számára nincsen Megváltás! Amit a krisztusi ideológia nem tudott, azt a kommunista diktatúra sem képes elérni. Be kellett volna még inkább Illeszkednem ebbe az Abszurd világba, amelyben azoknak van Igazuk, akikről mást sem hallottam: hogy Reakciók meg Sötét Alakok. Így tekintve a Dolgot, magam is bizonyára Sötét Alaknak számíthattam, valami anarcholiberalista lehettem, aki épp az Avantgárdhoz tartozókat tekinti Sötét agyúaknak, vagy, épp fordítva, nagyon is ügyesen számító és Szemfülesen helyezkedő Fickóknak, akiknek azonban Önmagukon kívül nem létezik más Ideológiájuk és Credójuk.

A Táblás Ház hosszú Értekezletein nyilvánvalóan ebből lehetett Magasabb Képesítést szerezni. Ekként lesz az egész társadalom „szemétdombnál súlyosabb”.

De hogy tudtak azok Nevetgélni, mily jól Érezték magukat, majdnem olyan Jól, mint Bésszarion társaságában a jövevény Kisasszonykák: – Skatulya! – vetette föl valamelyikük, és ezen nyomban már Nevettek is. – Klaviatúra! – tódította a Másik, s ezen is Harsogva nevettek, amíg csak a Harmadik is rá nem vágta: – Nómenklatúra!

Ezen, egy pillanatra úgy tűnt, valamelyest Meghökkenetek, Egymásra pillantottak, szinte Loppal, de azután mégiscsak kitört a Kacagás: – Nómenklatúra! Hühű, még hogy Nómenklatúra!

– Nómenklatúra! Nómenklatúra! – ismételték visongatva a többiek is, mintha ezen a napon csupán ezt az egyetlen szót tanulták volna: – Nómenklatúra! Nómenklatúra! Még hogy nómenklatúra!

Ekként heccelődtek egymással, ilyesféleképpen igyekeztek Elviselhetővé tenni egymás számára a Társadalmi pillanatot, amely két óra mutatójának Diótörője közé kapta a Fejüket: az lehetett az én egyedüli szerencsém, hogy ez a Pillanat nem ebben a megnyilvánulási Formában utazott a fejemre, mivel ebből senki számára sem származott volna semmiféle Tanulság sem.

Hogy Esztendőkön keresztül ezért a Tanulságért voltam úgy oda, pedig Közélebb férközve hozzá és Józan vagy Ép elmével Taglalva, olyképpen jön ki a dolog, hogy tanulság, ha Momentán akadt is volna, az mára jórészt mind Érvényét veszítette: ahogyan a Fantázialény enyészik el, úgy enyészik el vele az általa levont Következtetés is – hogy elsősorban következtetéseket levonni volt hiábavaló, mert akikkel kapcsolatosan Levontam, azok most egyszeriben nem Vállalják akkori Énjüket, hanem más Ént választanak maguknak; hacsak nem ez lehetne a tanulságos, de roppantul Mulatságos is az egész folyamatban. Mily Elszántan és mily hevesen Gesztikulálva zajlott itt Elvtársi Hevületben a nyilvános Pálcátörés, mostanra meg ez valahogy elszállt az aktorok Fejéből, s ha netán valaki Emlékeztetni szeretné őket ennek valamely Mozzanatára, úgy tesznek, mintha még csak nem is lettek volna Jelen, még Szemlélődént sem, ennél vagy annál a jelentősebb Határozathozatalnál: a kommunista hatalom támogatása vagy a benne való tevőleges részvétel egyik következménye a Rossz Memória. Ám nem hiszem egyikükről sem, hogy a Lelkiismeretükkel esetleg hadilábon állnának: sohasem is volt nekik, így tűnhetne föl utólag.

Hogy be vannak gyulladva önmagukért! Mily elnézően képesek ítélni önmaguk felett! Mily hihetetlenül toleránsak Ilyenkor! Mily bátran vágták ki: ezt vagy azt Meg Kellett tennem! (Mert félték nem megtenni – sőt gyöngyözött bennük a Káröröm, hogy épp ők Tehették meg. Az Abszurdnak is vannak Szemérmetlen pillanatai.)

Tehát csupán az iménti élc, fals szójáték maradt vissza az egészből: Skatulya – Klaviatúra – Nómenklatúra. Kár, hogy kihagyták belőle ezt az éppen ideillő szót: Partitúra, bár még sokkalta Inkább ideillett volna az, hogy Diktatúra. Hogy a kicsiny Diktatúra idővel akár naggyá is Kinőheti magát.

Regényidőben mérve azonban mindez Semmi, nem tesz ki Semmit. Leereszkedek a Táblás Ház lépcsőjén, megvívok a Lengőajtóval, és úgy tűnik, máris este van. A vendég kisasszonykák Viháncolásának hangja kísért csak, Toloncol maga előtt, ily messze Hallatszik; pedig a most folyó

Értekezleten bizonyára ettől Élesebb hangnemben fogalmaznak. Attól tartok, hogy igen. Igencsak Tartanom kell Attól.

Úgyhogy Sietek is innen, olyan utcán, mintha az Y egyik szárán Haladnék végig, ez ugyan épp Annyit Tesz, mintha a másik Szárán mennék, mert Ugyanoda fogok kilyukadni, mintha a nadrágomat vetném le, ugyanúgy Fest a dolog, s a végén majd ott állok Pucéran, és ekkor már újabb Társsal adom össze magamat, mintha valami Kellemes Emlékeket szeretnék Evokálni: Emlékek a Hatvanas meg a Hetvenes Évekből; így van ez, ha Sokáig Él az ember.

Az Y két száráról meg a saját Nadrágomról futtatva eszmét valaki másnak a két Kirojtosodott nadrágszára lebeg el előttem, szinte oly közel az arcomhoz, hogy akár el is Kaphatnám, Megragadhatnám, de vajon minek is Tenném ezt, ha már nincs benne az a Valaki, akivel viszont épp Nyárderékon sodródtam össze egy Mélyvizű szoba fenekén; csupa Vil-lózás, és közben mily Szelídnek mondható délután!

Ez a valaki Börtönélményeiről beszélt: állítólag vidéki Politikai Bűnöző volt; ez alatt sok Mindent lehetett Érteni, kezdve attól, hogy épp rajta Statuálták a Példát, amelyet a vidéki kommunista Avantgárd mindigtől is Statuálni akart, más és Másvalakin; aki oly óvatlan lett a folyamatos ellenőrzéssel szemben, hogy Szórakozottsága folytán netán meg is Feledkezett erről, az Könnyen rajtaveszhetett: ezt követően időt kapott végig-gondolni kétes Szocialista Magatartásának hiányosságait.

Épp ezt tette mezítlábas Macuo Baso-papucsban és föltúrt Nadrágszárral; bár nehezen hihető, hogy az ember az Ilyen Börtönt valaha is Kiheverhetné vagy Fölépülhetne belőle – alighanem ez volt a kommunista Nómenklatúra legveszélyesebbik Fegyvere, ez tartotta Fönn, ebből Éltek. Emlékeiből: hogy az Avantgárd Nagy Elődeit is bebörtönözték egykor! Maga az Eszme is félig-meddig Börtöneszme, amelyet jobbra Börtönegyetemen tanítottak. Az utódok most vizsgáztak a már szabadon elsajátított Tananyagból.

Nézem a Kézfejét, ahogy Lengeti az arca előtt, ahogy Magyaráz, valamelyest Gesztikulál: hát ebből a Kézből nagyon Nehéz lenne esetleg Következtetni a Foglalkozására: ha-ha, nincs is foglalkozása, legalábbis semmit sem tart Kifejezetten a foglalkozásának, bár valamivel azért csak Foglalkozik. – Ez az én Emberem! – állapítom meg –, Ez egy igencsak talpraesett Bohém, mire azt mondja, hogy nem iszik, nem is dohányzik, a Futballhoz vonzódna valamelyest, s azt Bírni kell nemcsak Tüdővel, hanem Kondícióval is (conditio sine qua non). – Aha – magam is vonzódtam valaha a Futballhoz, mondom – bár én jobban Kedveltem a Magányos Játékos státusát; vagyis álldogálni a Kapuban. Úgyhogy vajmi kicsiny lehet bennem mind a Tüdő, mind a Szuf-la. Viszonylag ritkán kell

kapkodni a Labdát, és ha még Szerencséje sincs az embernek, akkor legfőljebb azt mondják rá, hogy „Rossz Kapus”. És ezzel a dolog le van Zárva.

Ez voltam én, a Kapuból, ő meg valahol messze, a Csatársorban járt, s ezt Érezte is. Bizonyára ez lehetett az egyetlen kézzel Fogható, szemmel Látható alaphelyzet, amit rá lehetett Vonatkoztatni, ez volt a Sajátja, a Tulajdona, ez a nyargalás és nyargalás a szemetes, elszáradt fűvű pályán, keresztül az átabotában megjelölt felezővonalon. No, nem épp valami Fiatal játékos, de azért még jól Bírhatja magát, ha egyáltalán Beszél erről, Szól róla. A Fölénye velem szemben már megvan, ám ha tudná, hogy én nem egy Domináns Figura vagyok, aligha Hangsúlyozná ennyire, engem különben sem az Érdekel, hogy mi tud történni a Csatársorban: mondtam már, én azért vagyok, hogy épp legyen valaki a Kapuban, amikor a Tizenegyest rúgják. Mert így szabályos, s aztán a labda repülhet fölé is, meg mellé is. Különben mindenkor a Tizenegyes ténye a lényeg, az, hogy meg van Ítéelve.

– Sohasem szerettem Tizenegyest rúgni – mondta végül. – A Tizenegyesben van valami nagyon nagy Igazságtalanság.

– Igazságtalanság!? – kiáltottam föl erre. – Az Ítélet maga az Igazságtalanság! A megítélés ténye! – heveskedtem. – És már nem is kedvelem annyira a Futballt, mint Állítottam. Itt, Most ábrándultam ki belőle . . . De ő nem látszott valami Kiábrándultnak:

– Én ezt mind Letisztáztam magamban a Börtönben. Engem semmiféle Indulaton sem fognak többé rajtakapni. Nem lehet többé egykönnyen Lázba hozni – célzott bizonyára a Viselkedésemre meg a hirtelen állásfoglalásomra. Hogy Kiábrándultam! Épp Most, ebben a Percben. Illetve az ember ne kerüljön olyan Helyzetbe, hogy Kiábrándulhasson. Találjon magának más Elfoglaltságot.

Már kezdtem volna restelleni a Sopánkodásomat, hogy mily kis Feületet is takar bennem az Önkontroll, ezt valahogy szakadatlanul szerettem volna kiszélesíteni, de ha egyszer nem Ment . . . De hát az ő számára meg, azzal a Dorongoló fejével, ugyan mi Ment? Én legalább valami Vértet szerettem volna magam köré, talán vágytam erre, némiest sóvároghattam is utána, s e mögött az elgondolás mögött Lapítottam, miközben ő minden alól kibújt, ilyképpen igyekezett talán elrejtőzni . . . És most is ezt a Rejtőzködő, alapjában véve Megnevelt Egyedet láttam: Letisztázni – az nyilvánvalóan azt jelenti, hogy Túlteni magunkat valamin. Csakhogy nem úgy volt ám ennek a Struktúrája megszerkesztve, hogy az ember csak úgy Túltegye magát Rajta. A Struktúra Megszerkesztői nem irányoztak elő ilyen Lehetőséget. Akire a Példát Statuálásokkor folyó kiszámoláskor az esett, hogy nem fog többé

labdába rúgni, az ezt követően már hiába is Rúgkapált, vagyis rúgkapálhatott, ez attól kezdve mellékes volt, Hajítófát sem Ért.

Lassanként megöregedett ott Köröttünk a városszéli, egészen Falusi-asnak mondható délután, megszűnt a vízmélyi villózás, a zöldségeskeretek érett paradicsomai egészen sötét tónust öltöttek, mintha valamitől Megmérgeződtek volna, valami Rettenetes Hatástól, mintha az Ördög Hugyozott volna a tövükre.

Mit tudhattam én akkor Nyomban, hogy ki ez a Dorongoló Fejú, ez a Hajítófát Sem Éró Pályájú egyén a futballrajongásával, egyszerűen ki ez a Hihetetlenül Józan Ember, ez a bátor valaki, aki Következményeket képes Elviselni, mert számára úgy jött ki a Lépés, hogy vidéki eszmeipolitikai Akármiket rá lehetett sózni, fogni, kenni, vagy már ahogy a pártstruktúrák működése meghatározta az ilyesmit.

Hogyhogy én is nem lettem Bűnöző? – merült föl bennem, ha egyszer a Politikai Bűnözést rokonszenvesebbnek találom, mint a Politikai Vezetést. Kezdetnek kinek nem lett volna elég ennyi Tanulság?

De azért még amott járt az Eszem, és nem a Kiskertben, nem a paradicsomtövek között, meg akadt ott más Vetemény is, nagy, arany tányérú napraforgó, de nekem csak a Sárkányfogvetemény járt egyre a fejemben, Motoszkált benne és ez töltötte ki az Öntudatomat, hogy miként lesz valaki Politikai Vezető, másvalaki meg hogyan válik a Söpredék részévé: efelé az út csakis az Ítélezésen keresztül vezet, valakik itt Titkon Összebújva hidegvérrel ítéleznek, abban a Tudatban, hogy úgysem fog Sohasem Kiderülni . . .

Úgysem fogja senki sem kivédeni azt a Tizenegyest, amit az Avantgárd eresztett meg Bal Lábbal a kapuja felé.

Immár kezdtem Beleélni magam a Futball Teóriájába, bár a Futballnak egészen más szerep jutott épülésben, főként a Magyar Futballnak: a magyar Futball diadalmas időszaka épp Gyermekkorommal esett egybe, kisebbségi sorban élni pedig mindig is Civilizációs Kényelmetlenséget jelentett, Háttérbe Szorítatást, Megrövidítettést; a testvériség – egység a Gyakorlatban korántsem festett úgy, mint a politikai Szónoklatokban – Lehetséges, hogy a pártbizottságokban nem létezett nemzeti Elnyomás, mert azok a magyarok, akik oda Szerencsésen beették magukat, nem adtak erre Okot, Meg sem is Mukkantak, hanem csak Szavaztak, épp arra, amire azt mondták nekik, hogy Erre Szavazzanak: szóval, a Szavazásban és a Határozathozatalban nem volt hiba, viszont a Terepi Gyakorlat maga volt az Elhibázottság, ez is Világos volt, és aki még Magyarnek érezte magát, az jobb Híján a Futball világába menekült, egyszerűen a Labdára összpontosított, mivel ez valami megrendítő Ma-

gyar Eszköz volt, elsősorban a Labdán keresztül volt Mőd arra, hogy ki-ki az Egyenrangúságát bizonyítsa. A magyar kisebbség a magyar futball fölényével próbálta gondolatban kicsikarni magának az Egyenrangúság Illúzióját – no, legalább másfél órányi időtartamra, és a tizenöt perc szünetre.

Szepesi György hangja világrengető Hang volt, amelyet a kezdetleges rádiókészülékek fölmagasztosulva ontottak, néha egész tömegnek, Szepesi György és Gulyás Gyula, recsegték a Hangszórók: Szepesi György volt a Kárpát-medencében a Magyar Öntudat legnagyobb hirdetője, ahogy egy Labda gördülését egyik térfélről a másik térfélre szavaival meghúzta, annak nyoma, mint a meteorit é augusztusban, úgy csillogott . . . És ennek nyomán valahogy Megérte magyarnak lenni. A legostobább Tahó is tudomásul vette, hogy a Magyarság, bárhol is lakjon, egyugyanazon Nép. Csak a vajdasági magyarok pártvezetőségi tagjai Sántikáltak szakadatlanul abban, hogy valahogy leváljanak a Magyarságról. Hogy Magyarország helytelen Politikát folytat. Pedig a Politikát valamennyi kelet-európai országban tökéletesen azonos moszkovita társaság Folytatta. És ezt a Politikát fölfuttatott Kétkezi Dolgozók értékelték, akik a Pártiskola elvégzése után Értelmiségiként szerették volna Elsütni magukat. A magyar kisebbség azonban kitartott a Labda mellett. Nem Értékelte. Nem Mérlegelt. Már a kommunista Nómenklatúrához tartozó magyarok Kiválogatása is Megalázó volt a helyi magyarságra nézve. Azokat, akiket fölülről kiválogattak, Sohasem Választottak volna. Erre érdemes lett volna Ügyet Vetni, ha másoknak nem, hát maguknak a Kiválogatottaknak, de erre valahogy nem került sor. Oda Oktrojálták magukat a magyar kisebbség nyakába, ahogyan egy galamb Oktrojálja oda magát az ereszről az ember Gallérja mögé. És az a Ragacs csak csúszik lefelé az Áldozat Gerincén. Így alakultatott a Helyzet. És a kisebbségi magyar fiatalok megállás nélkül csak futballozni szerettek volna.

Ez volt a Labda varázslatos Korszaka. Ám végül elgurul az Ember labdája, és aztán, oh, fájdalom, Nem Kerül elő. Utóbb, felnőtt fejjel, idegen labdákkal Próbálkozik, és Ilyenkor legföljebb betörik egy ablaküveg, és Fizetni kell.

Ott, a városszéli kertekben esti szél csörgette meg a csemegekukoricák talpon maradt, kiaszott szárát. Minden Időzítetlennek tűnt, miként a Természet e Legszeleő sávjához illik is. Száz lépéssel arrább viszont már az Ideológia érvényesült, Közvilágítás formájában.

(Folytatjuk)